

foto: julia henfling / studio herman de vries.

herman de vries

alles is toeval en verandering

---

bij settantotto, een nieuwe galerie in gentbrugge, is een solotentoonstelling van herman de vries te zien. 'change' is een van de steeds terugkerende concepten in het extensieve oeuvre van de nu 91-jarige kunstenaar, die ons in zijn huis en atelier in het zuid-duitse eschenau ontvangt.

tekst: **tamara beheyd**t

het weer lijkt toevallig een perfecte context te bieden om naar het kleine duitse dorp af te reizen: het is grauw en kil, maar langs de weg ligt nog net voldoende sneeuw om het landschap enige romantiek te verlenen. het steigerwald spreekt in de verte tot de verbeelding, aan de rand van het woud, waar tientallen permanente in-situ-werken van hem aanwezig zijn, woont herman de vries al meer dan vijftig jaar. hij wandelt er normaal gezien nog elke dag ("500 of 1.800 meter, wat lukt"), maar in de sneeuw is dat, gezien zijn hoge leeftijd, even niet mogelijk.

in het huis heerst heel wat bedrijvigheid. marion, die de kunstenaar al 22 jaar assisteert, wordt zelf bijgestaan door magda, een kunststudente die er sinds enkele maanden stage loopt. nog twee medewerkers helpen zijn oeuvre inventariseren en (digitaal) archiveren. toch verloopt de tijd er anders, gedempt. de onvermijdelijke vertraging van zijn lichamelijke beweging staat in evenwicht met een extreem scherp geheugen, een genereuze conversatie (in zijn typerende mix van nederlands en duits), en een guitig gevoel voor humor.

hij brengt de natuur letterlijk de kunst binnen: in reeksen gevonden steentjes, blaadjes, takjes, grassen en geperste planten of in 'aarduitwrijvingen'.

toevalstabellen

in de late jaren vijftig staat herman de vries aan de wieg van de nulbeweging in nederland, in navolging van de duitse tegenhanger. zijn werk uit die periode is abstract, formeel, monochroom. hij maakt gebruik van wat hij zijn toevalstabellen noemt, numerieke reeksen waar hij kleuren of andere elementen aan verbindt en waardoor hij het werk, dat titels als *random objectivation* of *collage trouvé* draagt, laat leiden. toch is de kunstenaarsgroep niet noodzakelijk hecht. "het waren de duitse zerokunstenaars, zoals hermann goepfert, die me er steeds weer bij betrokken", vertelt de vries. "de nederlanders had-

herman de vries, *fragments*, (coll: on the beach of) lido venetia 2015), 2015, schelpen, 36 × 26 × 4,7 cm.

herman de vries, *from earth: roussillon*, 1999, Earth, 73 × 102 cm.

den me er liever niet bij, want ik strookte niet met het beeld dat zij graag wilden uitdragen. zij droegen maatpakken en dassen en daar pasten mijn wollen trui en sandalen niet bij."

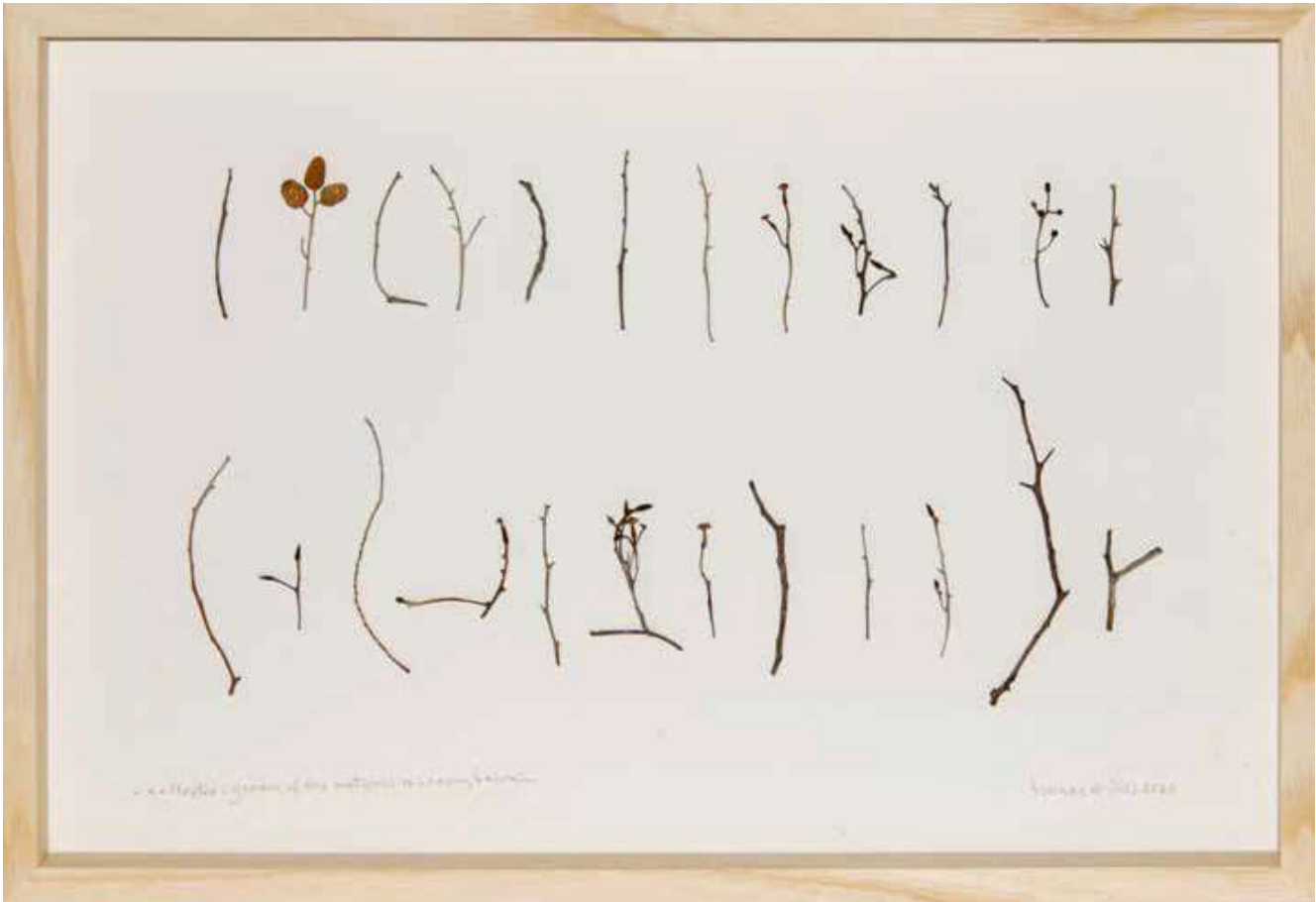
vanaf de jaren zeventig verandert zijn werk. de kunstenaar reist veel en trekt vaak de natuur in. het steigerwald in eschenau, waar hij zich vestigt met zijn tweede vrouw susanne, wordt zijn atelier. de vries: "in die witte schilderijen liep ik na een tijd vast. ik heb niet het temperament om mezelf steeds te herhalen. ik wilde zo weinig mogelijk zelf aanwezig zijn in mijn werk, maar de realiteit tonen zoals ze is, zo objectief mogelijk. het beste programma van de werkelijkheid, is de werkelijkheid zelf. zo besloot ik elementen uit de natuur te verzamelen. dat begon met gevallen bladeren, die ik onder een boom opving op een groot wit papier."

die verwondering voor de natuur was niet nieuw: de vries studeerde aan de tuinbouwschool en werkte meerdere jaren als plantkundig onderzoeker. hij brengt de natuur letterlijk de kunst binnen: in reeksen gevonden steentjes, blaadjes, takjes, grassen (dingen die hij letterlijk 'voor zijn voeten' vindt); in 'geperste planten' (stukjes natuur in een kader gevangen); of in 'aarduitwrijvingen'. de toevalstabellen kwamen andermaal boven water toen de kunstenaar vorig jaar, naar aanleiding van zijn negentigste verjaardag, een reeks acties uitvoerde in groningen. publieke interventies in de vorm

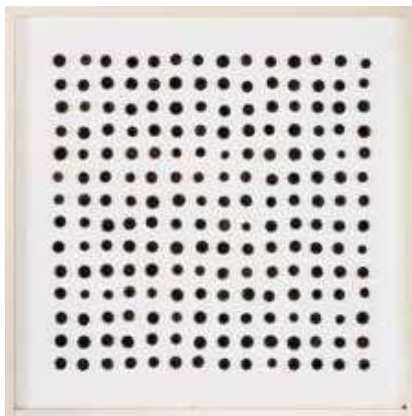

herman de vries, *change*, 2017, 61 × 68 cm.

van een monumentaal tekstwerk, een auto met luidspreker, posters in meerdere talen en gebeitelde straatstenen hadden als gemene deler een gedicht dat hij in 1973 schreef: *my poetry is the world*. tekst en poëzie spelen sowieso een belangrijke rol in het oeuvre van de vries. hij maakt graag boeken en keert vaak terug naar dezelfde zinsneden of concepten. een van de eerste concepten was ook de titel van zijn tentoonstelling in het nederlandse paviljoen op de biënnale van venetië in 2015. "toen ik in de jaren zeventig in nepal en india rondreisde, kwam ik in aanraking met goeroes en hun mantra's. ik wilde een eigen mantra. dat werd 'to be all ways to be'. ik liet in kathmandu een boekje drukken waarin die tekst op veel verschillende manieren gelezen kan worden: to be all ways to be, ways to be all, all ways to be, all to be to be, enzovoort."

herman de vries, *collected: garden of the national museum, bahrain, 2020*, kader in essenhout, 28 × 40,5 × 5 cm.

herman de vries, *abutilon spec., 2019*, 70 × 70 × 5,7 cm.

‘kunst is dat wat bijdraagt tot bewustwording’

bewustzijnveranderend

de vries vertelt bijzonder graag reisverhalen. “reizen kan gevaarlijk zijn, maar het is een verrijking. ik ben tijdens een reis mijn gehoor gedeeltelijk verloren. ik rookte marihuana in parijs en had mijn eerste lsd-trips op de seychellen. ik vierde mijn verjaardagsfeest tussen een groep apen in kathmandu, ik werd als lifter meegenomen door aston martins en sportwagens. zo kan ik nog uren doorgaan, als je het wil horen. reizen is plezier maken, het bleek noodzakelijk voor me.”

nu hij zelf niet meer ver reist, verzamelen ook anderen al jaren aarde voor hem. thijs dely, oprichter van settantotto, schenkt hem aarde uit de buurt van de galerie in gentbrugge en uit zijn geboortestreek vlakbij roeselare. die zal gedroogd, gelabeld en

in kleine plastic zakjes bewaard worden. in tekeningen maakt de vries vervolgens uitwrijvingen in de vorm van kleurvlakken. meestal blijft de kleur van de aarde onder onze voeten onopgemerkt, maar in zijn werk wil hij de kijker er bewust van maken. “ik noem het ook weleens etnobotanische kunst”, zegt hij. “aan vele dingen gaan mensen ongemerkt voorbij. als je iets uit de werkelijkheid naar een kunstcontext brengt, wordt het waargenomen. kunst is dat wat bijdraagt tot bewustwording.” zijn volledige collectie aardmonsters tot 2015 is ondergebracht in het gassendi museum in digne-les-bains, zuid-frankrijk, en in een publicatie met de titel *the earth museum catalogue*.

chance & change

settantotto is een nieuwe galerie, vlak bij het station van gentbrugge. oprichter thijs dely, die een opleiding italiaanse taal- en letterkunde én een loopbaan in de marketing achter de rug heeft, bewonderde het werk van de vries en besloot contact met hem op te nemen. zo eenvoudig ontstond een samenwerking met de titel *change*. hij

‘reizen is plezier maken, het bleek noodzakelijk voor me’

toont er aarduitwrijvingen, potloodtekeningen, houtskooltekeningen, verzamelde grassen, takjes, bladeren, en een sculptuur. ‘chance’ en ‘change’ zijn basisconcepten voor herman, toeval en verandering. Dely: “niets is identiek. hoeveel bladeren of aarde je ook vindt, geen enkele is exact dezelfde. door alles systematisch in reeksen te plaatsen, zie je dat het allemaal variaties van elkaar zijn, mogelijkheden.”

niet alleen de kunstenaar zelf staat nooit stil, ook zijn werk blijft in beweging. tijdens ons bezoek werkt hij aan een teksttekening en toont hij een aantal schelpen die zijn medewerker julia in het buitenland verzamelde om een sculpturaal stilleven te creëren. naast settantotto zal hij dit voorjaar in zeven andere tentoonstellingen te zien zijn, van lacma in los angeles tot de duitse galerie geiger, waar in mei een project rond zijn reizen komt. zijn werk is opgenomen in talloze collecties en tentoonstellingen overal ter wereld. toch is het zijn droom in het voormalige rathaus in zijn thuisbasis eschenau een eigen mu-

herman de vries, *part*, 1995, gemengde materialen, 22,1 × 30,7 × 1,9 cm.

seum te krijgen. aan de conservering en archivering van zijn oeuvre wordt met zorg gewerkt en het staat al vast dat marion zijn estate zal beheren. alles lijkt voorbereid voor het einde van zijn leven, maar bang voor de dood is de vries allerminst. “de dood is geen einde, de dood is wonderbaarlijk. in de natuur eindigt niets. that’s it, what happens next?”

in de geest en op vraag van herman de vries bevat deze tekst geen hoofdletters. hij gelooft namelijk niet in hun hiërarchie.

bezoeken

herman de vries. change

settantotto

gentbrugge

t/m 02-04

prijzen tussen de € 1.500 en € 10.600.

herman de vries, *in process, from the forest floor*, 2007, gemengde materialen, 36,1 × 26,2 × 3,5 cm.